

מסורת הש"ס

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נב.

עין משפט
גרי מצוה

(ב) ביק סה. ע"ש. (ג) ע"י היטב טעם חולין נד: ד"ה כסלנ. (ד) ביק סה. ד"ה וני ה"ש. (ה) ר"מ מ"ו. (ו) [ספ.]. (ז) ר"מ מ"ו. (ח) ג' ט"ו. (ט) [ספ.]. (י) ר"מ מ"ו. (יא) ע"י. (יב) ע"י. (יג) ע"י. (יד) ע"י. (טו) ע"י. (טז) ע"י. (יז) ע"י. (יח) ע"י. (יט) ע"י. (כ) ע"י.

מוסף רש"י

רש"י. לטון זול ע"י ר"ה.

שמונה פונדיונות. שמות כשאר אונאה: בכרטיס. שיש שס שולחני עד כדי שיראה לשולחני: ככפרים. שאין שס שולחני: עד ערבי שנספס. שכל להוילאה ערוב שבה לטעמה שבה אז יעד אם יוכל להוילאה ויקבלה ממנו: ואם היה י"ב חדש כו'. בגמרא^(א) פריך הא אמרת עד ערבי שבתות: ואין לו עליו אלא סרעופת. מפרש בגמרא^(ב): ונאנסה. בחילול מעשר שני. ובגמרא^(ג) מפרש אם כשהיה אם כסלנ יפה: לפי שאינה מדה זו של פוסלי מטבע שבזיל חקרין מעט אלא נפס רעה: גמ' ורמינסי כמה סהא סלע חסירה ויהא כה אונאה. אלמא כהני שיעורי הוא אונאה ומתני' קמני ולא יהא אלמא כהני שיעורי לאו אונאה היא עד לזכא טפי: אמר רב ספא. לעולם אימא לך כהני שיעורי היא אונאה ולא יהא דמתני' לאו אשיעורא קאי אלא אפחות מכשיעור קאי: מלמטה למעלה קשישי. וה"ק סלע הסומת והולכת עד כמה יכול להוילאה עד שפחת שיעור כן וכן ומיזין שהיטע לשיעור הוה יהא כה אונאה: ופנא כרא. דנקט ויש כה: מלמעלה למטה קשישי. סלע שפחתה כמה פחתה להוית כה אונאה מפרש כל פחתה גדולה שבה כגון שבע איסרות או שש או חמש היא אונאה עד ד' והיא ככלל אבל למנא דידן אין רבועה ככלל לא יהא על כרחך לא מיתוקמא אלא כהני: ומאי שנא כעלוי. סתם סחורה דתנן כהו לעיל דף מט: שמות למקח: ר"ש היא. דגבי סלע אית ליה שמות: עשיק לגבי. ה"ק לכות גופך ונביך קנה בזיקר: ושוי לכרטיס. למחלך לא תקנה אלא בשוין: עשיק. לטון יוקר הוא ומיכרו בזוהו נכר [לקמן דף ע"ד]. כחמרא דאמימר עשיק ע"פ: כיון דלא פני ליה. שאינו יולא כהולאה: יפר על כן מוכרה בשויה. לקמיה^(ד) מפרש לה ימירה על כן שלא פחתה כדי אונאה: מוכרה בשויה. כסלע יפה: כסלע עד שקל. סלע בעטובי פוחת והולך עד שקל מותר לקיימו דאין עשוי לרמות בו בני אדם למוכרו כסלע יפה לפי שפחת שלו ויכר אבל משפחת משקל לא יקיימו לפי שבה לרמות ולמוכרו כמורת שקל שאין פחת שלו ויכר לגבי שקל מתוך שהוא רחב שבחילה היה סלע אינו נראה חקר משקל. שקל הוא מטבע של חצי סלע ודינר מטבע קטן שנים מהם יש כשקל: דינר עד רובע. והא ים דינר נפחת עד שפחת על רובע מותר לקיימו. קס"ד רובע דינר קאמר ולקמיה פריך מאי שנא סלע דלא מני לשהויי אלא עד חצי ודינר עד רובע משחקר ועמד על פחות מוכר לא יקיימו דלחי לאפקויה כרובע: פסוח מלאן איסר אסור.

א"שמונה פונדיונות שני פונדיונים לדינר עד מתי מותר להחזיר בכרטיס עד כדי שיראה לשולחני בכפרים עד ערבי שבתות יאם היה מכירה אפי' לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו ואין לו עליו אלא חרעומת יגונתה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה: גמ' ורמינדי עד כמה תהא הסלע חסירה ויהיה בה אונאה אמר רב פפא לא קשיא^(א) תנא דידן קא חשיב^(ב) ממטא למעלה תנא ברא קא חשיב^(ג) מלמעלה למטה מאי שנא בסלע דפליגי ומאי שנא במלית דלא פליגי אמר ר'בא מאן תנא מלית ר"ש היא אביי אמר מלית עד שותות מחיל אינשי דאמרי אינשי עשיק לגביך ושוי לכרטיס סלע כיון דלא סני ליה לא מחיל גופא^(ד) עד כמה תהא הסלע חסירה ויהא בה אונאה ר"מ אומר ארבעה איסרות איסר לדינר ר' יהודה אומר ד' פונדיונות פונדיון לדינר ר"ש אומר שמונה פונדיונות שני פונדיון לדינר יתר על כן מוכרה בשויה יעד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל כדינר עד רובע פחות מכן איסר אסור^(ה) [להוציא] והרי זה לא ימכרנה לא לתגר ולא לחרים ולא לרוב מפני שמרמין בה את אחרים אלא יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו אמר רב בסלע עד שקל כדינר עד רובע מאי שנא בסלע עד שקל ומאי שנא כדינר עד רובע אמר אביי 'מאי רובע דקתני נמי רובע שקל אמר רבא דיקא נמי דקא תני רובע ולא קתני רביע ש"מ למה ליה למתלייה לדינר בשקל מלחא אגב אורחיה קמ"ל דאיכא דינר דאתי משקל מסייע ליה לר' אמי דא"ר אמי דינר הבא משקל מותר לקיימו דינר הבא מסלע אסור לקיימו: פחות מכן איסר אסור^(ו) [להוציא]: מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר פחתה סלע יותר מכדי אונאה איסר אסור אמר ליה רבא אי הכי אפילו משהו נמי אלא אמר רבא פחתה סלע איסר לדינר אסור וסתמא כר"מ תנן התם^(ז) סלע שנפסלה והתקינה שיהא שוקל בה משקלות טמאה עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה לסלע שני דינרים פחות מכן יקוץ יתר על כן מאי אמר רב הונא פחות מכן יקוץ יתר על כן יקוץ אמר רבא אמר רבא מכן יקוץ יתר על כן יקיים מיתבי יתר

תנא דידן קחשיב בלמטה ואלא עד ככלל דכד' איסרין ים אונאה דנגמרא אמרין מאן מנא עליה ר"ש היא דאמר ח' פונדיון היוין אונאה: ותנא ברא קחשיב בלמעלה למטה: אי גרסינן בכרימא עד כמה אחי שפיר דחשיב מלמעלה למטה וסבר עד ועד ככלל אבל אי לא גרסינן לא היה לר'ך למימר דחשיב מלמעלה למטה אלא כמשמעו כמה יהא אונאה ד' איסרין ואגב דקאמר למנא דידן מלמטה למעלה נקט למנא כרא מלמעלה למטה: עשיק לגביך. וא"ת התינא נתלנה לוקח נתלנה מוכר מאי איכא למימר והתינא כמות פירות מאי איכא למימר וי"ל דלא פלוג רבנן ועי"ל דעיקר הטעם היו סלע כיון דלא סני לא מחיל: ולא קתני עד רביעי. ואע"ג דרובע מני למהו נמי רובע דינר כדמנן כפ"ק דכריתות (דף טו.) זו כיוס עמדו כרבעתיס והיינו רובע דינר כדפי' התם וכן אמרין התם גר שמתגיר לר'ך שפירש רובע לקיטו מ"מ אי מיירי הכא כרובע דינר הי"ל למימתי רביע דלא נעטי כרובע שקל: אמר אביי פחתה סלע יותר מכדי אונאה איסר אסור להוציא. פרשיי ביפה וא"ת פשיטא ורבא נמי שהקשה אפילו משהו נמי היה לו להקשות אפי' כדי אונאה נמי וי"ל דמיירי אפי' נדעמו להחזיר האונאה אסור כיון דהמקח טעוה הוא אבל כדי אונאה מותר להוילאה ביפה ובלגד שיחזיר האונאה אם יתבענו הלה קודם שיראה לשולחני ומותר כיון שהמקח מתקיים ופחות מכדי אונאה מוכרה ביפה אפילו אם אין דעתו להחזיר אונאה משום דהוי לאלתר מחילה רבא אמר פחתה איסר לדינר אסור להוילאה ביפה אם אין דעתו להחזיר משום דהוי אונאה כר"מ ועוד יש לפרש אמר אביי כו' אסור להוילאה אפילו כשהיה וסבר כמ"ד כסמוך יתר על כן יקוץ אבל פחות מאיסר שרי להפסד מרובה חששו ולא להפסד מועט ורבא דקאמר אפי' משהו נמי לית ליה האי סברא ומאי נמי סבר רבא בין כמ"ד יקוץ בין כמ"ד יקיים: יתר על כן יקוץ. ולא ימכרנו לתגר מני נמי קאי אפחתה יתר מכדי אונאה וה"פ אפילו ע"מ לנוקבה לא ימכרנו לתגר ולחרס אבל לחחרים ימכור על מנת לנוקבה ולמ"ד יתר על כן יקיים לא ימכרנה לתגר לא קאי אלא אכסלע עד שקל דאמר פחתה יותר משקל ואהא קאי לא ימכרנה לתגר כו': והתקניה

ע"ה א מ"י פ"ב מה"ל מורה ה"י: סמג ל"א ק"ק טו"ט"ט ח"מ ס"י ר"ח ספ"י ט": ע"ה ב ב מ"י ס"ה י"א (וה"ל י"ב) וש"ן חמ"ג חמ"ה טו"ט"ט ש"ס ספ"י ח': א ד מ"י פ"ד מה"ל מעשר שני ה"ל י"ט: א ה ו ז מ"י פ"ו מה"ל גיטת ה"ל ד (וה"ל ה) סמג ע"ש ע"ב טו"ט"ט ח"מ ס"י ר"ח ספ"י יח': א ב ח מ"י פ"ט מה"ל גל"ס ה"ל י': א ט י מ"י פ"י מה"ל גיטת ה"ל י':

דלחא מני לשהויי אלא עד חצי ודינר עד רובע משחקר ועמד על פחות מוכר לא יקיימו דלחי לאפקויה כרובע: פסוח מלאן איסר אסור. לקמיה מפרש: לא ימכרנה. זו שאמרו אסור לקיימה לא התירו לו מטבע קטן של חצי דינר והוא הקרוי בגמרא סלע מדינה: לפה ליה למסליה לדינר כשקל. לימא כדינר עד חצי זח: דאפי' משקל. אם פחת השקל עד חצי ונעשה דינר: מוסר לקיימו. ולהוילאו כדינר: דינר סכא מלמטה אסור לקיימו. אפי' להוילאו כדינר דמתוך שהוא בא ממטבע עבה ורחבה טועין בו לאמדו כשקל ואחי לקבולי כמורת שקל: מאי קאמר. הא ליכא למימר פחות מיכן דאם עמד סלע על פחות משקל או אם עמד דינר על פחות מרובע איסר אסור לקיימו. דמאי איריא איסר אפילו משהו נמי דהא אמר כסלע עד שקל וזו לא: יתר מכדי אונאה. לר"מ כדלית ליה לרבי יהודה כדלית ליה: אסור. להוילאה ביפה: עמא. מקבלת טומאה מעתה שהרי עשאה כלי: יקוץ. ימחכנה לשנים דלחי לאפקויה כשקל: יפר על כן יקיים. דלגבי סלע מנכרה פחתה ולא מחיליה כסלע: יתר